

KONGRESSRAPPORT OMVÄRLD

22-25 MAJ 2026

VI ÄR

VÅR

FRAMTID

Den här rapport är framtagen i samband med
GS-fackets kongress 2026.

Illustration och grafisk form:

Pushing Buttons kommunikation AB
www.pushingbuttons.se

INNEHÅLL

INLEDNING.....	5
SAMHÄLLSUTVECKLING	6
BRANSCHERNAS UTVECKLING	8
FRAMTIDEN FÖR BRANSCHERNA	11
STRATEGISKA OMRÅDEN FÖR GS.....	12
SAMARBETSGRUPP FÖR RAPPORTEN OMVÄRLD	17

//
De geopolitiska, klimatsystematiska och teknologiska förändringarna har varit och är omfattande med direkt påverkan på GS branscher samt medlemmar.

INLEDNING

De geopolitiska, klimatsystematiska och teknologiska förändringarna har varit och är omfattande med direkt påverkan på GS branscher samt medlemmar. Det får betydande konsekvenser för näringsverksamheten och bör beaktas i förbundets näringspolitik.

Senaste GS-kongressen år 2021 behövde bli digital som en följd av corona-pandemin. Pandemin fortsatte under följande år med betydande konsekvenser för Sverige och omvärlden. Återgången efter pandemin hade knappt kommit igång förrän Ryssland inledde sin invasion av Ukraina i början av år 2022. Med det utbröt det första mellanstatliga kriget i Europa sedan andra världskriget vilket gav upphov till stora förändringar: Sverige blev medlem i försvarsalliansen NATO, militär upprustning är en politiskt prioriterad fråga och utvecklingen av samarbetet inom den europeiska unionen intensifieras.

Den globala instabiliteten och allmänna oron tilltog när krig utbröt mellan Israel och Hamas år 2023. Trumpadministrationens omläggning av politiken från år 2025 har en direkt negativ påverkan på konflikterna Ukraina/Ryssland och Israel/Palestina samtidigt som den orsakar turbulens och osäkerhet inom världsekonomin och internationella samarbeten.

Parallellt tilltar klimatförändringarna med nya värmerekord och allt större negativa konsekvenser samtidigt som de globala utsläppen fortsätter att växa. En annan strukturell förändring är den tilltagande accelerationen av digitalisering och artificiell intelligens med betydande konsekvenser, med alltifrån den ständigt växande rollen för sociala medier till transformationen av ekonomin och arbetstillfällena. Teknikutvecklingen påverkar redan våra branscher, exempelvis i form av digitaliseringen i skogsbruket med utökad kartläggning.

Per-Olof Sjöö
Förbundsordförande GS-facket

SAMHÄLLSUTVECKLING

POLITISKA FÖRÄNDRINGAR

Vi ser högervindar blåsa runtom i världen med växande risker för demokratin och urholkning av jämlikheten. Således försvagas de politiska krafterna som står nära arbetarrörelsen i USA och Europa, vilket i sin tur försvagar löntagarnas röst i det politiska rummet. Det leder också till en nedmontering av en aktiv näringspolitik vilket gör GS-fackets näringspolitiska roll ännu viktigare.

I Sverige bildades en högerkonservativ regering efter valet år 2022 och Sverigedemokraterna ingår i regeringsunderlaget för första gången. I Europavalet år 2024 gick de högerextrema framåt men ett samarbete mellan mitten-höger-vänsterpartier kunde återigen formuleras med ett omval av Ursula von der Leyen som EU-kommissionens ordförande. De stora EU-länderna brottas med att hantera den växande högerextremismen och att bilda handlingskraftiga majoritetsstyren. I USA-valet år 2024 valdes Donald Trump till en andra presidentperiod. Den amerikanska administrationens agerande hotar att bryta ner den multilateral regelbaserade världsordningen.

En liten exportberoende nation som Sverige behöver stabila världsmarknader och regelverk. Sveriges demokratiska värderingar och styrelseskick påverkas av den växande högerextremismen både i vårt land och vår omvärld. Utvecklingen är ett direkt hot mot arbetarrörelsens värderingar och fackföreningarnas roll som en stark part på arbetsmarknaden samt i samhället i stort. Även för GS-fackets branscher är det viktigt med långsiktiga spelregler och att motverka en auktoritär utveckling vilket innebär risk för korruption, instabilitet, minskad kreativitet, osäkerhet kring investeringar med mera.

EKONOMISKA FÖRÄNDRINGAR

Pandemin orsakade en ekonomisk nedgång inledningsvis till följd av ekonomisk oro och minskad konsumtion. Tack vare finanspolitiska och penningpolitiska stimulanser stabiliserades ekonomin men en global ökning av inflationen har fått hårda konsekvenser. Bedömare pekar ut olika orsaker till inflationsökningen såsom konsekvenserna av Rysslands

invasion av Ukraina, pandemins störningar och eventuellt för generösa stimulanser. Inflationen ledde till snabba samt stora räntehöjningar runtom världen.

Sverige har brottats med stigande elpriser och drivmedelspriser till följd av bland annat Ukrainakriget. Den efterföljande inflationen drev upp priserna i Sverige vilket slog hårt mot enskilda företag och konsumenter överlag. Riksbanken höjde räntan för att pressa ner inflationen och den svenska ekonomin krympte. Inte minst stötdök byggandet till historiskt låga nivåer med stora varsel för träindustrin och negativ påverkan på GS-medlemmar. Arbetsmarknadens parter kom överens om lönehöjningar som skulle mildra inflationen.

Inflationen har därefter sjunkit varvid Riksbanken har sänkt räntan vid flertal tillfällen. Men den ekonomiska återhämtningen går trögare än väntat och arbetslösheten växer. Sverige bedöms ha haft nolltillväxt i tre år och Riksbanken bedömer att den nationella lågkonjunkturen kommer pågå till år 2026. Kommuner och regioner brottas med dålig ekonomi samtidigt som hushållen håller i pengarna med låg privat konsumtion som följd.

Tidigare fanns en utbredd optimism om att ekonomin skulle ta fart men den har blivit utbytt mot en stor osäkerhet efter Trump-administrationens tillträde. USA:s handelskrig skapar instabilitet på världsmarknaderna och störningar i de globala värdekedjorna som är svåröverblickbara. Detta har även gjort det svårt att bedöma inflationens utveckling och därmed har även ränteprognoserna blivit osäkra. Därtill bidrar osäkerheten till en risk för minskning i investeringar.

EU har som en följd av USA:s isoleringspolitik tagit steg mot en starkare roll och vidtagit åtgärder för att utveckla försvarsförmågan samt den ekonomiska styrkan. Militär upprustning och ett större ansvar för stödet till Ukraina innebär större utgifter för Sverige och Europa med olika effekter på ekonomin.

BRANSCHERNAS UTVECKLING

ÖVERGRIPANDE

Den grafiska branschen och träindustrin drabbas av att hushållen håller i pengarna och att tillverkningsindustrin avvaktar i produktionen. Industriproduktionen hade en negativ tillväxt år 2024 men antas öka svagt för år 2025. Utlandsordrarna har sjunkit och orderböckerna har betats av men förhoppningarna ligger i att konjunkturen vänder framöver i takt med lägre inflation och räntor. En utmaning är att privatkonsumtionen är fortsatt lägre än år 2022 och det påverkar hela den svenska ekonomin.

GS branschbarometer inför andra halvåret 2024 visade att förväntningarna var till större del oförändrade jämfört med halvårsutsikterna från våren innan. Marknadsutsikterna visar dock tydliga skillnader mellan branscherna. Försäljningen stiger en aning inom förpackningsindustrin medan andra branscher inte visar någon tydlig förändring. Problem med låg lönsamhet tynger sågverksindustrin medan något högre lönsamhet syns inom trä- och möbelindustrin. Sysselsättningens utveckling ser relativt likartad ut mellan branscherna och trä- och möbelindustrin särskiljer sig inte längre. Sammantaget reflekterar klubbarnas bedömningar kring sysselsättningen sannolikt en något positiv förflyttning i lågkonjunkturen, med särskild lättnad för byggbranschen.

Lägesförväntningarna för första halvan av 2025 ser överlag ut att vara bäst för förpackningsindustrin. Inhemsk efterfrågan är fortfarande det främsta hindret för företagens expansion men har minskat något samtidigt som problem med finansiering/dålig lönsamhet och brister i leverantörsledet har ökat. Byggekrisens värsta effekter har avtagit men fortsätter att påverka en tredjedel av företagen negativt. Trots att vi kan se lättnader från flera håll finns det fortfarande företag inom GS branscher vars svenska verksamheter upplever problem med anledning av Rysslands krig i Ukraina.

I GS senaste konfliktenkät från 2025 visar de olika svaren att medlemmarna inte upplever en märkbar övergripande förändring i branscherna. Gällande orderingångar anger 43 procent någon form av ökning, 25 procent anger någon form av minskning och 30 procent anger att orderingången

den närmaste framtiden kommer att vara oförändrad. Kring sysselsättningen anger 32 procent någon form av ökning, 13 procent anger någon form av minskning och 55 procent anger att sysselsättningen den närmaste framtiden kommer att vara oförändrad. Den uppfattade lönsamheten är svag generell enligt siffrorna över svaren: 49 procent anger att lönsamhetsläget är svagare eller mycket svagare än normalt, 13 procent anger att läget är starkare än normalt och 35 procent anger att läget är normalt. När man får peka ut det främsta hindret till att branscherna skulle gå bättre svarar medlemmarna följande: 49 procent anger att det främsta hindret för expansion är bristande efterfrågan från den svenska marknaden och 28 procent anger att det främsta hindret är bristande efterfrågan från exportmarknader.

DEN GRAFISKA INDUSTRINS UTVECKLING

Ur GS branschbarometer: i tidningsindustrin bedömer 67 procent av klubbarna att exporten kommer att vara oförändrad, en ökning med 34 procentenheter jämfört med senaste undersökningen. I förpackningsindustrin gör 73 procent bedömningen att priserna stiger under det kommande halvåret. Drygt en tredjedel av klubbarna inom grafisk industri förväntar sig ökade försäljningspriser. Varken inom grafisk industri eller tidningsindustri är det någon klubb som tror på sjunkande försäljningspriser.

Den grafiska branschen verkar ha nått ett trendbrott. En längre tids nedgång verkar ha planat ut över tid. Enligt GS-fackets siffror har varsel planat ut, exempelvis från ca 350 varslade i januari 2023 till ca 75 varslade i januari 2025 inom träindustrin och en strukturomvandling kan tänkas ha slutförts. Den grafiska branschen har sedan en längre tid brottats med den tilltagande digitaliseringen och en minskad efterfrågan på tryckt papper. Även de senaste siffrorna från Grafiska Företagen visar att efterfrågan på finpapper har minskat. Däremot har efterfrågan på förpackningar ökat över tid i takt med att näthandeln och generell konsumtion har ökat.

Grafiska Företagens konjunkturindikator från hösten 2024 visar på ett negativt trendbrott jämfört med den förra

som visade på ett uppsving i konjunkturen. Den visar att industrin har det tuffare och att även framtidsutsikterna är dystrare. Bilden av konjunkturläget skiljer sig åt: å ena sidan upplevs den rådande konjunkturen som helhet som något ljusare än sex månader tidigare, å andra sidan ger företagen en mer negativ bild av samtliga marknadssegment, förutom livsmedelssektorn, jämfört med den förra mätningen. Grafiska företagen anser att lågkonjunkturen fortgår och att en återhämtning dröjer. Den ljusning, som den förra konjunkturindikator visade ett halvår tidigare, har kommit av sig. Enligt Grafiska Företagen stabiliseras branschen på en låg nivå med minskad orderingång, låg produktionsvolym och brist på arbetskraft.

SKOGSBRUKETS UTVECKLING

Enligt Skogsindustrierna minskar efterfrågan och avverkningen men branschen hålls uppe av höga priser och minskat globalt utbud. Branschorganisationen pratade därför om att det här kan vara början på ett paradigmskifte där ett förväntat minskat globalt utbud ändå håller uppe priserna trots en svag efterfrågan, enligt deras senaste rapport om marknadsläget från juni i år (Skogsindustrierna, 2025).

2023 var leveranserna till den svenska marknaden de lägsta på 20 år, och för det första kvartalet 2024 är leveranserna ännu lägre: minus 18 procent jämfört med föregående år. 2023 gick dock exporten starkare, motsvarande tidigare rekordtakt, vilket höll leveranserna högre. För det första kvartalet 2024 gick dock exporten ned med minus 13 procent.

Trävarupriserna ökade tydligt under våren (plus 13 pro-

cent) trots att efterfrågan fortsatt är ganska svag i spåren av lågkonjunktur och byggkris. Priserna är fortfarande 45 procent högre än innan pandemin.

Totalt sett är det ett fortsatt tufft marknadsläge. Den ekonomiska aktiviteten för svensk skogsindustri har minskat sedan de höga nivåerna under pandemiåren. Det visar sig också i statistiken för virkesförbrukning och avverknings-takt. Under 2023 minskade avverkningen med sex procent och var den lägsta på sju år.

Men avverkningsnivån ligger relativt stabilt sett över tid. Det ska ses i en global kontext där Centraleuropa både behöver ersätta volymer från Ryssland och hantera lokala barkborreutbrott. Samtidigt som Kanada förväntas fortsätta minska sitt utbud på skogsråvara över tid.

TRÄINDUSTRINS UTVECKLING

Träindustrin befinner sig i efterdyningarna av en svår kris. Både år 2023 och år 2024 såg medlemstapp på drygt 10 procent inom träindustriavtalet.

Enligt GS-fackets branschbarometer hösten 2024 är marknadsutsikterna inom trä- och möbelindustrin relativt balanserade. Inom trä- och möbelindustri bedömer omkring en tredjedel av klubbarna att orderingång och försäljning kommer att öka. Av klubbarna inom trä- och möbelindustrin förväntar sig också relativt många en negativ utveckling vad gäller orderingång och försäljning (32 procent respektive 26 procent). Exporten bedöms till större del förbli oförändrad för trä- och möbelindustrin. Drygt en tredjedel av klubbarna inom trä- och möbelindustri förvän-

tar sig ökade försäljningspriser.

Den lågkonjunktur som drabbade husbyggare hårt under 2022 har nu spridit sig till bygginredningsbranschen. Enligt Trä- och möbelföretagen minskade den totala orderingen för småhus med 1,5 procent för första halvåret 2024 – jämfört med motsvarande period 2023. Även antalet flerbostadshus minskade - 852 lägenheter med trästomme påbörjades under årets första halvår, en minskning med 51 procent jämfört med 2023.

Den samlade bilden av TMF:s siffror för första halvåret 2024 är att konjunkturen nu viker för inredningsledet, framförallt på kökssidan. De rapporterade företagen för köksinredningar hade en positiv utveckling fram till 2022, men det vände neråt under 2023 och det fortsätter även 2024. Omsättningen är nu på liknande nivåer som 2017. Den totala försäljningen av köksstommar minskade med 21,9 procent under första halvåret 2024 jämfört med samma period 2023, enligt TMF.

Även branschgrupperna inom bygginredning har vikande siffror. Dörrar, fönster samt trägolv minskar med mellan 12 och 40 procent när det gäller fakturerad försäljning och omsättning. Trappor har en minskad försäljning med så mycket som minus 43 procent under första halvåret 2024 jämfört med 2023 års period. I takt med att Riksbanken nu

sänker räntan förbättras prognoserna för byggandet. Det speglas bland annat i GS egen branschbarometer där de svarande uppger att försämringarna kommer att plana ut nu. Det kan spegla den allmänna bedömningen om att botten är nådd och att byggandet kommer öka på sikt.

Dock är det flera experter som nu bedömer att Sverige kommer behöva färre bostäder än de 67 000 nya bostäder per år som Boverket har uppgett tidigare. Men Boverket säger att det kommer behöva byggas runt en halv miljon nya bostäder det kommande decenniet. Regeringens ansvarige utredare Stefan Attefall pekar på att det byggs mycket få småhus och att Sverige är nere på den lägsta nivån på hundra år. Ett ökat fokus på småhus och hållbart byggande kan gynna GS medlemmar.

FRAMTIDEN FÖR BRANSCHERNA

GRAFISK INDUSTRI

Strukturomvandlingen verkar plana ut i den grafiska industrin. Prognoserna är osäkra för framtiden men den historiska nedgången verkar bruten. Förpackningar kommer fortsätta att förbli allt viktigare i en tid där e-handeln växer. Därtill kan denna bransch gynnas när det hållbara arbetet för att byta ut plast mot förnyelsebart material intensifieras. Tryckprodukter möter alltjämt svårigheter i digitaliseringens tid. Men de kan bli allt viktigare i ett förändrat säkerhetsläge där digitala plattformar blir osäkra och tryckprodukter blir ett pålitligt verktyg. Det är särskilt viktigt för denna bransch att främja kreativitet och att utveckla nya produkter och tjänster som kan möta eller skapa framtidens behov.

SKOGSBRUKET

Världen behöver mer skogsprodukter i takt med klimatomställningens tilltagande utveckling. Det svenska skogsbruket har en fördel som en trygg leverantör och med en välutvecklad näringskedja. Det har framkommit tydligt i kontexten av Rysslands invasion av Ukraina. Prognoserna pekar på att den globala efterfrågan kommer att öka och att det globala priset kommer vara stabilt. Se särskild del nedan för mer om skogsbruket.

TRÄINDUSTRIEN

Vid tidpunkten för rapportens skrivande går det trögt i bostadsbyggandet. Det osäkra världsläget och den politiska utvecklingen driver på inflationen och skapar osäkerhet runt investeringar vilket i sin tur påverkar räntor och räntenivåer. Men Sverige behöver enligt Boverket bygga en halv miljon bostäder det kommande decenniet och arbetet med att nå nollutsläpp kommer göra det än viktigare att bygga hållbart. Det träindustriella byggandet kan spela en avgörande roll för att bygga de bostäder som behövs på ett klimatvänligt vis. Det är viktigt att det träindustriella byggandet tar allt större andelar av marknaden.

Regeringen har misslyckats med att stimulera byggandet och att hantera krisen. Men det politiska fokuset på småhus är viktigt. Sverige behöver bygga mer småhus och ligger långt under snittet för EU. Det är av vikt att GS-facket ligger på politiken och branschen att gå mot mer träbyggande och mer byggande av småhus. Inte minst LO och Socialdemokraterna måste växla upp sitt arbete i dessa två frågor.

STRATEGISKA OMRÅDEN FÖR GS

Det är viktigt för GS att jobba löpande med bevakning av alla branscher. Sen har vi två områden, bostadsbyggandet och skogsbruket, som är av strategisk betydelse för det näringspolitiska arbetet då de innebär särskilda risker och möjligheter för GS-fackets medlemmar.

BOSTADSBYGGANDET: VAR STORA CHANS

Byggkrisen har drabbat GS-fackets medlemmar hårt. Runt var sjätte medlem i träindustrin varslades under kongressperioden. Detta verkar mattas av nu enligt de senaste siffrorna. Ingen markant ökning av antalet sökningar i a-kassan tyder på att folk byter bransch vilket riskerar byggandets framtida kapacitet. Om branschen brottas med höga byggkostnader och dåliga arbetsvillkor kan det industriella träbyggandet erbjuda ökad produktivitet och bättre arbetsvillkor.

Läget är alltså illa men något mindre illa inom byggbranschen, enligt Boverket. Bostadsbyggandet vänder uppåt under 2025 men bromsas något av höga byggkostnader och hushållens låga köpkraft. Det visar Boverkets byggprognos från december 2024. Prognosen för år 2025 är att bostadsbyggandet vänder uppåt, och att det påbörjas cirka 35 000 bostäder, varav 33 000 genom nybyggnad. Färdigställandet av bostäder sjunker från cirka 69 000 år 2023 till cirka 40 000 år 2024 och till uppskattningsvis runt 33 000 år 2025. Med lägre räntor, en förbättrad köpkraft och lägre byggkostnader pekar mycket mot en vändning för bostadsbyggandet framöver. Trots att förutsättningarna är bättre nu så förväntas år 2025 fortsatt präglas av utmaningar med höga byggkostnader och en köpkraft för hushållen som ännu inte är återställd till nivåerna före 2021. Det är positivt att Boverket ser tecken på en vändning för bostadsbyggandet. Men det är viktigt att komma ihåg att det rör sig om långa processer från spaden i marken till inflyttningssklara bostäder. Så den låga byggtakten kommer vara kännbar framöver.

Regeringen har fortfarande inte utformat stimulanser som behövs för att vända byggkrisen och de senaste åtgärderna är av liten karaktär: Ny lag om bygglov som ska förtydliga regelverket, korta ledtider och ge mer frihet till fastighets-

ägare samt utökat stöd till kommunerna för planering av småhus och omvandling av lokaler till bostäder. Regeringen har fattat beslut om förordningsändringar som innebär att stödnivån per småhus höjs från 15 000 kronor till 25 000 kronor. Stödnivån per kvadratmeter lokalarea som kan omvandlas till boarea höjs från 150 kronor till 300 kronor. Regeringen föreslår även lättnader i byggkrav för studentlägenheter.

Byggbranschen brottas med stora utmaningar. Den främsta är att branschen inte lyckas leverera tillräckligt med bostäder utifrån behovet. Det behövs drygt 523 000 nya bostäder under åren 2024–2033 för att bostadsmarknaden ska vara i balans. Det finns en stor bostadsbrist i Sverige och ungefär 180 av 290 kommuner uppger att det finns ett underskott. Detta hämmar samhällsutvecklingen, förvärrar klassklyftor och drabbar den enskilda människan svårt. Trots detta tillåts bostadsbristen att fortgå utan ett politiskt ansvarstagande.

En annan utmaning som byggbranschen står inför är de enorma utsläppen som den ger upphov till. Det har uppskattats att bygg- och fastighetssektorn står för cirka 21 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Nybyggnad står för 20 procent, uppvärmning för 25 procent och förvaltning inklusive renovering för 55 procent av utsläppen. Historiskt sett har utsläppen från uppvärmning minskat medan utsläppen från byggande och renovering inte ändrats.

Träbyggande kan minska koldioxidutsläppen med 50 procent jämfört med konventionellt byggande. En stor del av detta härrör från att stommen utgörs av trä istället för betong men även att träbyggandet är mer industrialiserat än traditionellt byggande har betydelse eftersom det minskar svinnet genom bättre planering och större skala i fabriken jämfört med i varje enskilt byggprojekt. Därtill kan byggtiden drastiskt förkortas med hjälp av den industriella processen.

Bostadsmarknaden kännetecknas av problem med att tillämpa kollektivavtal och utnyttjandet av migrantarbetare. Även här är träbyggandet, som kännetecknas av schyssta villkor, en stor möjlighet för GS-facket. I Sverige är huvuddelen av träbyggandet industriellt, det vill säga, det sker på en fabrik där olika komponenter av byggnaden sätts samman. Det kan vara allt från att balkar i byggnader skapas till att hela moduler av byggnader byggs och allt sedan sätts samman på byggplatsen.

Träbyggandet präglas även av schyssta villkor. Anställningsvillkoren på fabrikerna kännetecknas av att det finns kollektivavtal, arbetet sker i en noggrant kontrollerad och kvalitets-säkrad process och arbetsgivaren har både skyldighet och möjlighet att fullt ut ta sitt arbetsgivaransvar för de som arbetar på fabriken.

Träindustrin återfinns nära skogen, således vid mindre orter och på landsbygden, där jobben behövs som allra mest. Genom att bygga mer i trä skapas fler jobb på landsbygden och möjliggör att hela landet kan leva. Träindustrin kan sedan bidra till att tillväxtorter och storstäder kan lösa sina skriande behov av fler bostäder.

Sverige behöver fler småhus och mer blandat boende. Hälften av LO:s medlemmar bor i småhus och det är den mest åtrådda boendeformen enligt undersökningar. Dessvärre sjunker byggandet av småhus sedan en längre tid. År 2022 utgjorde småhus 20 procent av nybygg-

nationen i Sverige (i jämförelse med 40 procent i EU). Socialdemokraterna har tidigare varit aktiva förespråkare av småhus och en stor andel av miljonprogrammen bestod därför av småhus. Det är återigen dags för politiken att se till att arbetare kan få äga eller hyra sitt eget hus.

Utsatta områden präglas av få bostads- och äganderätter, däribland brist på småhus. En mer blandad bebyggelse skulle kunna innebära att fler resursstarka personer bidrar till områdets utveckling och integration. Därför bör det införas ett särskilt stöd för småhus i utsatta områden. På samma sätt behöver staten även se till att möjliggöra för fler småhus på landsbygden där det ofta är omöjligt att få bolån för att bygga nya hus. Därför bör det vigas särskilda statliga krediter till byggandet på landsbygden.

GS bör under kongressperioden driva följande frågor inom bostadsbyggandet:

- Utsläppsgränser vid nyproduktion borde höjas tidigare.
- Utökade statliga byggkrediter för att stimulera byggandet.
- Lättnader i amorteringsvillkor och stöd till bostadsköpare.
- En bostadskommission som ser över politiken och gör bostadsmarknaden mer rättvis och effektiv.
- Ett mer blandat och hållbart byggande med mer träbyggande, fler småhus och som säkrar arbetskraften över tid och konjunkturcykler.

SKOGSBRUKETS OMTVISTADE FRAMTID

GS-facket behöver prioritera att engagera sig i utvecklingen av skogsbruket som är grunden för förbundets branscher och för sysselsättningen för medlemmarna. Ett aktivt skogsbruk behövs för att leverera de produkter som klimatomställningen förutsätter och för att göra landsbygden levande. Intressena för skogen är många och åsikterna går isär kring hur den ska nyttjas. Skogen debatteras intensivt och åsikterna kring hur mycket som ska brukas och hur den ska brukas går isär. Ofta exkluderas de anställda från debatten. GS-fackets medlemmar som jobbar i skogen kommer sällan till tals trots att det kanske är de som berörs allra mest av debatten.

GS-facket kan nu lyfta medlemmarnas röst i skogsfrågan baserat på en omfattande enkät som gick ut till alla medlemmar inom skogsavtalet och som uppnådde en hög svarsfrekvens. För att kunna vara en relevant aktör i samhällsdebatten där miljö- och klimatfrågor dominerar har förbundet även tagit reda på medlemmarnas uppfattning och utvecklat ståndpunkter i dessa frågor.

GS-facket har under kongressperioden tagit fram olika rapporter om skogsbrukets utveckling för att lyfta skogsarbetarnas röster.

Den första rapporten, *Hur ser GS medlemmar på utvecklingen för skogsbruket* (maj, 2024), kartlade uppfattningarna bland medlemmarna om deras upplevelser på jobbet och kring olika aktuella frågor i debatten om skogsbrukets utveckling. Det är uppenbart att medlemmarna på skogsavtalet oavsett yrkeskategori anser att låg lön och hög produktionspress är stora problem. GS medlemmar som jobbar inom skogsavtalet ser att det finns problem med hållbarheten inom dagens skogsbruk och att de i högre utsträckning rör ekologiska värden snarare än ekonomiska och sociala värden. Vid en sammanslagning av de tre primära yrkeskategorierna (maskinförare, skogsvårdsarbetare och plantskolearbetare) finns en majoritet för att använda mer hyggesfria metoder.

Den andra rapporten, *Blir det guld och gröna skogar med hyggesfria bruksmetoder* (april, 2025), har undersökt en av de största debatterna kring skogsbruket: hur den bör

brukas och vad effekterna blir av hyggesfria metoder. Dels sammanställer rapporten expertmyndigheternas inställning till olika bruksmetoder, dels utgår rapporten ifrån intervjuer med många experter och forskare om effekterna på sysselsättning och schyssta villkor. Därtill inkluderar rapporten frågor och synpunkter från två workshops med medlemmar från skogsavtalet. Rapporten landar i ett antal slutsatser som ger förbundet en utgångspunkt och kunskapsbas att utgå ifrån i arbetet kring skogsbrukets utveckling. Det viktigaste för GS del är att utvecklingen av hyggesfria metoder behöver bejaka sysselsättning och schyssta villkor samt en levande landsbygd.

Mycket pekar på att skogsbruket står inför stora förändringar. Samtidigt gör skogsindustrin stora vinster. Det borde finnas utrymme till mer forskning och utveckling samt ökat utrymme till lägre produktionspress och högre löner.

Alla är ense om att skogsbruket måste vara hållbart, klart är att det behöver definieras vad hållbarhet är och hur man ska mäta den samt uppnå den. Det gäller både den ekologiska och den sociala aspekten av hållbarhet. För GS-facket är det uppenbart att mer hänsyn behöver tas till de anställdas villkor och perspektiv. Skogsarbetarnas roll och kompetens kommer bli allt viktigare i takt med att ökad miljöhänsyn och ökad efterfrågan på skogsråvara behöver mötas. Här finns möjligheter för förbundet att förbättra villkoren och att lyfta yrket ännu mer.

Förbundet påverkar relevanta aktörer för att lyfta frågan om skogsarbetarnas ställning och arbetsmarknadsproblemen i skogsbruket. Exempelvis har GS-facket haft en aktiv dialog med ledande kyrkopolitiker och skickat in en remiss kring Svenska kyrkans utredning om sitt eget skogsbruk.

GS behöver jobba aktivt för att bevaka hur sysselsättningen och arbetsvillkoren förändras som en följd av politiska beslut. Det är många politiska processer som pågår nu: exempelvis pågår en ny skogsutredning som ska göra en översyn av hela skogslagen, Sverige ska ta fram planer för hur man ska implementera EU:s lagar om markanvändning och kolinlagring samt naturrestaurering, med mera. Sedan tidigare har GS-facket även ingått i en utredning kring bioekonomi med

skrivelser om fokus på sysselsättning och det träindustriella byggandets roll. GS-facket bevakar dessa processer och ingår i det nationella sektorsrådet som samlar de viktigaste aktörerna inom skogen i Sverige.

Parallellt med de politiska förändringarna sker förändringar inom tekniken och metoderna i skogsbruket. Alltifrån digitalisering och AI till utveckling av nya plantor och maskiner har en påverkan på skogsbruket och förbundets medlemmar. De forskare som GS har varit i kontakt med påpekar att sannolikt är det den tekniska utvecklingen och inte metoder för att bruka skogen, som har största påverkan på GS medlemmar. Därför behöver förbundet följa utvecklingen och fördjupa kunskaperna i hur tekniken kommer att förändras och vilka effekterna blir för medlemmarna.

I GS arbetsmiljörapporter och andra medlemsenkäter framkommer det tydligt att skogsarbetare har problem med stress och press. Därtill är det vanligt med olika skador. Överlag uppger skogsarbetarna att de låga lönerna är det största problemet. GS-facket vet sedan tidigare att lönerna i skogsavtalet halkar efter andra relaterade branscher. Det krävs fördjupad förståelse bakom de faktorerna och ett fokus på att lyfta frågan om bättre villkor i debatten.

Förbundet behöver hålla i krav på att skogsvården behöver utföras i högre omfattning, både för att värna skogens tillväxt och att skapa de jobb som behövs. GS verkar för utökad forskning och utveckling. Det är även av vikt att GS jobbar aktivt med skogscertifiering med fokus på att förbättra schyssta villkor och sysselsättning.

Den nuvarande högerregeringens kraftiga utsläppsökningar skapar risker för det svenska skogsbruket. Om EU:s medlemsländer misslyckas med att sänka koldioxidutsläppen tillräckligt kan unionen eller det berörda

medlemslandet tvingas vidta krisåtgärder för att nå de nödvändiga klimatmålen. En möjlig åtgärd vore i så fall att reglera den svenska skogen mer strikt, vilket kan innebära att avverkning begränsas till förmån för kollagring. En sådan utveckling skulle hota den svenska skogsindustrin genom att minska tillgången på råvara och därmed riskera delar av GS-fackets branscher.

Det ligger därför i förbundets intresse att Sverige uppnår sina klimatmål och att politiken återigen tar ledartröjan för klimatomställningen. För att detta ska ske krävs stora satsningar på el- och energiförsörjning, utbyggnad av infrastruktur och klimatpolitiska styrmedel och krediter. Detta behöver ske samtidigt som Sverige rustar upp sitt försvar för att möta NATO-standard och en växande hotbild. De nödvändiga investeringarna och utgiftsökningarna får inte ske på bekostnad av välfärden eller genom oproportionerliga skattehöjningar för löntagare. För att möta de utmaningar som klimatomställningen och försvarsuppbyggnaden medför måste staten ges större möjligheter att finansiera investeringar genom lån.

I arbetet med att påverka skogsbruket och samhällsdebatten behöver GS-facket fortsätta att jobba med förankring bland och dialog med medlemmar och skogsarbetare. GS-facket behöver ett tydligt mål att jobba utifrån och att styra utvecklingen mot. Cirka 97 procent av jobben inom skogsvården går till utländsk arbetskraft. Det utnyttjande av arbetskraften som ofta följer är oacceptabelt. För förbundet är det viktigt att ta det särskilda ansvaret för social hållbarhet och att lyfta skogsarbetarnas röster. GS-facket vill se ett hållbart skogsbruk som värnar sysselsättningen, schyssta villkor och en levande landsbygd.

FÖRESLÄR KONGRESSEN BESLUTA

Att GS påverkansarbete prioriterar frågorna om ökat träbyggande, skogsbrukets utveckling och exploateringen av migrantarbetare.

Att GS verkar för en effektiv bostadspolitik som främjar hållbarhet och jämlikhet samt schyssta villkor och fler jobb i Sverige.

Att GS samverkar med andra aktörer inom träindustrin för att det träindustriella byggandet ska ta en större andel av marknaden.

Att GS aktivt driver på för utvecklingen av ett mer hållbart skogsbruk som främjar klimatomställningen, sysselsättningen och vidareförädling.

Att GS tar särskilt ansvar för den sociala hållbarheten inom skogsbruket med fokus på god sysselsättning, schyssta villkor och en levande landsbygd.

Att GS stödjer fundamentet för skogspolitiken med två jämställda mål för miljö och produktion.

Att GS verkar för en ny exportstrategi för träindustrin i syfte att skapa fler jobb och stabilisera konjunktursvängningarna.

Att GS verkar för att skogsbruket ska gynna den lokala arbetsmarknaden mer och motverka exploatering av migrantarbetare.

Att GS-facket verkar för ett nytt finanspolitiskt ramverk som möjliggör nödvändiga lån och investeringar.

Att i övrigt bifalla rapporten i sin helhet.

SAMMANKALLANDE FÖR RAPPORTEN OMVÄRLD

Per-Olof Sjöö, förbundsordförande

SAMARBETSGRUPP

Omvärld, näringspolitik och kommunikation

Per-Olof Sjöö, förbundsordförande (sammankallande)

Julius Petzäll Mendonca, chef för kommunikations- och utredningsgruppen

Karin Ewelönn, utredare i KU-gruppen

Jesper Lindholm, utredare i KU-gruppen

